

הלכות שבת ונמטרים

קסא

ופירות חיים²² וכן מיני משקן²³ דינם כתבשיל שיש בו רוטב ונצטמן לגמרי בין לאיסור²⁴ בין לחיתור.

וליתן על גבי קדרה הקבועה בתנור דינה כאצל התנור²⁵ אבל אסור ליתן קנקן עם משקן לתוך המים שבקדרה היא²⁶ ואסור ליתן המים לקדרה ההיא אפילו קודם שהוסק התנור²⁷ כי אם על ידי נכרי²⁸ ומותר ליהנות מהמים בשבת אם נתנם נכרי קודם שהוסק התנור²⁹ אבל אם נתנם ישראל אסור ליהנות מהם עד מוצאי שבת בכדי שיעשו³⁰ ואפילו נתנם בערב שבת סמוך לחשכה אחר שהוסק התנור אסור ליהנות מהם עד למוצאי שבת בכדי שיעשו³¹.

ואסור לכרוך בשבת קדרה עם תבשיל (חם) בכרים וכסתות או בשאר בגדים אם כולה טמונה בהם³² ואם פינה התבשיל לקדרה אחרת מותר לכרוכה שם³³:

סליק קיצור הלכות שהיה והטמנה:

רס דיני הכנסת שבת וכו ה' סעיפים:

א מצוה לרחוק¹ כל גופו² לכתחלה בערב שבת בחמין מפני כבוד השבת ואם אי אפשר לו ירחיק פניו וידיו ורגליו³ בחמין ומכל מקום אין רחיצה זו חובה גמורה⁴ אלא המקימה מקבל עליה שכר ושאינו מקיימה אינו נענש עליה⁵ ומצוה לחוק הראשו⁶ ולגלה הצפרנים⁷ בכל ערב שבת.

ואם היו שערות ראשו גדולות מצוה לגלחן⁸ שלא יכנס לשבת כשהוא מנוול⁹ ומצוה מן המובחר לגלה בערב שבת ממש ולא קודם לכן כדי שיהא ניכר שעושה לכבוד השבת¹⁰ ואם אין לו פנאי בערב שבת מחמת מורה צריכי שבת יגלה ביום ה' שכל מה שאפשר לקרב הגילוח ליום השבת יש לו לקרב כדי שיהא ניכר שעושה בשביל כבודו¹¹.

ונוהגין בקצת מקומות שלא להסתפר בראש חודש אפילו חל בערב שבת¹² מפני חשש סכנה¹³ כי כן הוזכר רבינו יהודה החסיד¹⁴:

לב מ"א שם. לעיל סי' רנד ס"ה.
לג מ"א שם.
לד ראה גם לקמן סי' שיה סכ"ד.
לה ראה מ"א שם. וראה לעיל ק"א סק"א וסי' רנד סמ"ו בנוסח שאם הקדרה בולטת על הנחלים אין לה דין סמיכה. וראה מ"מ ועינים. הע"ב (ירוש' ח"י ע' צג. לו מ"א שם.
לו מ"א שם. וראה גם לעיל סי' רנד סמ"י, ושם מיויר אפילו סמוך לחשכה.
לח לעיל סי' רג סכ"ט ובק"א סק"א.
לט מ"א שם. לעיל שם.
מ ראה לעיל סי' רג סכ"ד. וראה מ"מ ועינים.
מא מ"א שם. לעיל סי' רנד סמ"ו.
מב מ"א שם. לעיל סי' רג ס"ד בנוסח ובתוספתן שם. וראה שבת חלה¹⁵ פ"א כבאורים אות יט ד"ה ולבאורה.
מג מ"א שם. לעיל סי' רנו ס"ב. וראה שם ק"א סק"א.

סימן רס

א רב נתן בר רבא כה, ב. מור וש"ע ס"א.
ב רבינו מ"י שגן, סוד. ור"א ס"א. ראה לקמן סי' רכב

ס"ה. טבילה במקוה בע"ש – ראה ס' המנהגים ה"ד ע' 25.
ג ר' יהודה בר' אילעי כה, ב. מור וש"ע שם.
ד תוס' שם ד"ה חובה. דא"ש פ"ב סי' י"ח.
ה אור ודוע הל' ערב שבת סי' ג. דרכי תשובה אות א.
ו כן עשה הלל לא, א. אור ודוע שם. מדרשי שבת רמז רפג. ש"ע ס"א.
ז רבינו יונה כפ' הוראה אות שפ. ס' סוהרים סומ"י נה. כל בו סו"מ ל"ה. הובא בב"י ד"ה כתוב בכל בו. וזמנו – ראה אנ"ק ח"ח ע' תקס.
ח דרכי משה שם בשם אור ודוע. וראה ראב"ה סי' קצג.
ט מורק ינד, א (לענין מועד). ר"מ שם. וראה גם לקמן סי' תקכט ס"ב.
י הש"ל בהנהגותיו למור. ב"ח ס"א. מ"א בריש הסימן. וראה מ"מ ועינים.
יא רש"ל שם. ב"ח שם. מ"ו סק"א.
יב כנסת הגדולה. עבודת שבת סק"א. מ"א בריש הסימן. וראה שבועים תמרים סי' נג. לק"ש ח"ג ע' 265. ה"ג ע' 397. קובץ דברי תורה ח"ד ע' ל. הע"ב שם ע' לו. קיצור הלכות מילואים ע' נד.
יג עולת שבת שם.
יד בעזארתו אות טח (הצאת מרתילתו).

ב יש נזהרין שלא לקצוץ צפרני הידים והרגלים ביום אחד מפני חשש סכנה¹⁰ ויש נזהרין שלא לקרין אלא בערב שבת או בערב יו"ט¹¹ וקוצצין מן הרגלים ביום ה' ומן הידים בערב שבת אבל בשאר הימים אין קוצצין כלל¹² ממעט הידוע להם¹³ ויש מקפידים שלא ליטול צפרנים ביום ה' מפני (א) שהצפרנים מתחילין לחזור ולצמוח ביום ג' לגילוח ואינם רוצים שיהיה זה בשבת¹⁴:

ג יש מקפידים שלא ליטול הצפרנים כסדרן אצבע אחר אצבע הסמוכה לה¹⁵ מפני שקשה לשכחה ולקבור בנים ולעניות¹⁶ אלא מפסיקים בין אצבע לאצבע באצבע אחרת שאינה סמוכה לה ומתחילין ליטול בשמאל כקמיצה דדיינו באצבע רביעית הסמוכה לרתת וכימוין באצבע דדיינו אצבע שנייה הסמוכה לגדל ונמצא הסימן לסדרן בראג"ה ברמ"א¹⁷ ובשמאל דבהג"א¹⁸ ויש מלעגים על זה¹⁹ ומכל מקום טוב לזהר לכתחלה²⁰:

ד השורף צפרנים חסיד²¹ קוברן צדיק, וזרקן רשע שמא תעבור עליהן אשה עוברת ותפיל ולדה²² אבל מותר לזורקן בבית המדרש וכיוצא בו מקום שאין נשים מצויות לעבור שם²³ ואין לחוש שמא יכבדו אותו מקום וישליכו הצפרנים החוצה ותעבור אשה עוברת עליהן לפי שאף אם תעבור עליהן לא יזיקו לה כלום שאינן מויקות אלא כשהן באותו מקום שזרקן שם כשנטלו מהאצבעות אבל לא כשפיגן משם למקום אחר²⁴:

ה סמוך לחשכה? קודם בין השמשות²⁵ צריך אדם לשאול לאנשי ביתו אם עשרו הפירות הצריכים לשבת שאין מעשרים בשבת ואף במדינות אלו שאין המעשרות נוהגים²⁶ (ב) טוב שישאל אם הפרישו הלה²⁷ שאין מפרשיין הלה בשבת (ואף שחלת

קונטרס אחרון

(א) שהצפרנים בו מ"ש הט"ז²⁸ שכן הוא בגילוח שערות הוא תמוה שהרי המלך מסתפר בכל יום²⁹ וצ"ע:

(ב) טוב שישאל בו באמת שאינו חיוב גמור כיון דק"ל אוכל והולך ואח"כ מפרש אפילו לכתחלה³⁰, וכן כתב בשו"ת כנסת יתקאל סוף חלק אורח חיים דמהאי טעמא אין נזהרין בזה עכשיו, אבל מכל מקום טוב לזהר, שכבר נהגו כל ישראל מדורות הראשונים להפריש

טו מגיד משרים (משלי כג, ו), עולת שבת שם. מ"א ריש הסי' וראה קובץ ר"ת שם.	תשפ ע' 50. תתלד ע' 58.
טז ראה קצת מן הקמץ ס"ב.	כד נזהר"ס בתשב"ץ סי' תקנז. שער הכוונות (ענין הדיעות פניו) בשם האריז"ל. מ"ז סק"ב. מ"א סק"א.
יז מגיד משרים ומ"א שם.	כה מ"א שם.
יח ראה פרי עין חיים שער י"ח פ"ג.	כו ראה הדומים יום לפני' א"ר.
יט דש"ל בתגרותיו לומר משה ס' תרא בשם ספר הגן ב"ח ומ"ז סק"א. מ"א שם.	כז דה"י, א. מור"ק י"ח, א. מ"א ריש הסי'.
כ מפת משה ומ"ז ומ"א שם.	כח כדא רר' יוחנן מ"ק שם.
כא המוסר (כלקו) פ"ד מרד ההבדלה. אבודרהם במופו. רמ"א ס"א.	כט מ"ק שם.
כב אבודרהם שם. כנסת הגדולה בהגב"ה.	ל חשונה שבת ד"ז, א. מור ושוע"ע ס"ב.
כג אבודרהם ומ"א שם. וראה הע"כ תשעמ ע' 45.	לא אליה רבה ס"ק יא. וראה ב"ח סוף הסי'.
	לב מור ורמ"א ס"ב.
	לג נזהר"ס הובא בסוד. שו"ע שם.

ציונים לקונטרס אחרון

ג ביצה ט, א. טור ושוע"ע זי"ד סי' שכג.
ד סי' כג.

א סוף ס"ק א.
ב תענית יז, א. רמב"ם הלי' מלכים פ"ב ה"ה.

הלכות שבת וסדרם

סג

חזין לארץ אוכל והולך ומשייר מעט ואח"כ מפרישה⁷² מעיקר הדין מכל מקום לכתחלה נוהגים להפרישה קודם אכילה⁷³ שמא ישכח אח"כ ונמצא שאכל מכל למפרע⁷⁴ וצריך לשאלם ג"כ אם ערבו⁷⁵ עירובי הצירות⁷⁶ ועכשיו שנוהגים לערב בערב פסח לכל השנה אין צריך לזה⁷⁷ וצריך להזהירם קודם בין השמשות שירדלקו את הנר⁷⁸ ויפסקו מלעשות מלאכה⁷⁹ וכשהוא שואלם ומוזהרם על דברים אלו צריך שיאמר בלשון רכה⁸⁰ כדי שיקבלו ממנו⁸¹ ולא ימהר להוכיחם בעוד היום גדול שלא יפגעו ויאמרו עדיין יש שהות⁸² ואם אינו כביתו כשמגיע סמוך לחשכה אלא בבית הכנסת או במקום אחר צריך לשלוח שליח לביתו להוכיחם על דברים אלו⁸³:

רסא זמן הדלקת נרות לשבת וכו' / סעיפים:

א ספק חשכה ספק אינה חשכה וזהו נקרא בין השמשות בכל מקום⁸⁴ והוא כדי מהלך ג' רביעי מילי (ועוד מ"ט אמות) קודם צאת ג' כוכבים⁸⁵ בינונים אסור לעשות בו מלאכה מן התורה כיון שהוא ספק לילה ואם עשה חייב אשם תלוי ואפילו דבר שאין איסורו בשבת אלא מדברי סופרים אסור לעשות ג"כ בבין השמשות⁸⁶ ואפילו אם נסתפק לו אם הוא בין השמשות או יום⁸⁷ אין זה כלום שכל ספק הבא מחמת הסתיו ידועה אינו כלום⁸⁸ שאם הוא אינו יודע אחרים יודעים⁸⁹.

ולדבר מצוה מותר לעשות בה כל דבר ש[האי]סור בשבת עצמה הוא מדברי סופרים וכן אם הוא מטרוד ונחפו ונצרך לדבר שהוא משום שבות בין השמשות הרי זה מותר⁹⁰:

קונטרס אחרון

דוקא קודם אכילה שמא ישכח אח"כ, כמ"ש הרשב"ץ חלק ב' סי' רצ"א⁹¹, וכן כתב מהרש"ל, עיין במ"ש בסימן תנ"ז וא"כ לכתחלה טוב ג"כ להזהירם על זה מהאי טעמא:

שיעור בה"ש לרבי יוסף, אבל ראה סדר הכנסת שבת: רדינו ערך ב' חלקי ששים משעה לכי כי בשלש שעה משעות השנות אחר שקיעה האמות הוא ודאי לילה גם ל' יוסי (אלא ששים מיורי לישת הגאונים), ה שמואל וברייאא לה, ב. רמב"ם פ"ה הל'ה. ש"ע סי' רצג ס"ב לקמן שם ס"א.
ו רבי יוסי בר אבין שם. רמב"ם שם. וראה לקמן שם שבמנאי שבת צריך להמתין עד שיהיו ג' כוכבים קטנים עומדים רגועים במקום אחד.
ז משנה פ"ד דכריתות ז, ב. לפירוש הרמב"ם הל' שגנות פ"ה הל' (ראה להם משנה שם). וכה בסדר הכנסת שבת מהירושלמי. ובמהרה"ב: שהוא ספק של תורה באיסור כרת וספקיה.
ח משנה שם דל, א. רש"י שם ד"ה ספק חשכה. כ"ז ריש הל' לבוש ס"א.
ט בי"ח. ס"א סק"א.
י תוספת שבת סק"א. וראה פ"ז ו"ד סי' צח סק"ג. ש"ך שם סק"ב. וכה לקמן סי' תפז סל"ט. חו"ד סי' קצ ס"ק צג. לעיל סי' רנב ק"א ס"ק ד. רד"ה הכנסת שבת.
יא ראה מהצית השקל סק"א.
יב רמב"ם פ"ד הל' ה"ג. ובה"ל עירובין פ"ו הל'ט. מור סי' שמב. שו"ע ס"א. וכה לקמן סי' שמב. וראה לקמן

לד בצה מ, א. מור וש"ע י"ד סי' שגג. וברלקמן סי' רסא ס"ב. סי' תמו ס"ב. סי' תמ ס"ב. סי' תקו ס"ו.
לה כדלקמן סי' תנו ס"ב.
לו ראה קונטרס אחרון ס"ק ב.
לז משנה שם. מור וש"ע שם.
לח טור. ח"א סק"ג. ט"ו סי' רסא סק"ב.
לט בי"ח ס"ב. טולת שבת ס"ק ב. וברלקמן סי' שפח ס"ד.
מ משנה שם. מור וש"ע שם.
מא ח"א סק"ג.
מב ומה"ש שם. מור וש"ע שם.
מג גמרא שם. כ"ז הל' ה"ה ונ"ש בנתיב.
מד רש"י שם במשנה ד"ה עם חשיכה.
מה ומשנתות הבי"ט סי' טו. וראה גם לקמן סי' רסג ס"ג.
סימן רסא
א משנה שם. מור וש"ע ס"א.
ב רש"י שם ד"ה ספק חשיכה. מור וש"ע שם.
ג רבה אמר רב יודנה אמר שמואל שם דל, ב. ש"ע ס"ב. ראה לקמן ס"ה. לעיל סי' רנא בק"א. סידור (סדר הכנסת שבת).
ד רא"ש פ"ב ס"ח כג. מור גורסת הבי"ט סי' רצג (שהו

צינונים לקונטרס אחרון

ה שמדת חסידות לזהיר הנשים להפריש בע"ש. ו סעיף יב, שמדת חסידות שיהי' מן המוקף.